

A KÚRIA

mint felülvizsgálati bíróság

í t é l e t e

Az ügy száma: Mfv.X.10.003/2021/9.

A tanács tagjai: Dr. Hajdu Edit a tanács elnöke

Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna előadó bíró

Dr. Stark Marianna bíró

A felperes: felperes

cím1

A felperes képviselője:

Dr. Sztrókay Eszter ügyvéd

cím2

Az alperes: alperes

cím3

Az alperes képviselője:

Dr. Vének Attila kamarai jogtanácsos

cím3

A per tárgya: kormánytisztviselői jogviszony megszüntetés jogkövetkezményei

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 7.Kf.650.350/2019/18.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 50.M.3601/2014/80.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 7.Kf.650.350/2019/18. számú ítéletének felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja, egyebekben nem érinti.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek – 15 nap alatt – 250.000 (kettőszázötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárás illetéke az államot terheli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] 2012. november 30-án a felperes, az őt foglalkoztató fél neve1 és a fél neve2 között határozott idejű áthelyezésről szóló háromoldalú megállapodás jött létre. Eszerint a felperest 2012. december 4-ei hatállyal a fél neve3 teljesítendő külszolgálat idejére, határozott időre szólóan – előre láthatólag 2015. évig – a fél neve2 állományába áthelyezik. A háromoldalú

megállapodás értelmében a felperest a fent megjelölt időponttól a nagykövetségen II. osztályú titkár diplomáciai rangban 2,6 %-os szorzószámmal, vezető külgazdasági szakdiplomata munkakörben foglalkoztatták. Rögzítették, hogy a külszolgálatról történő berendelést követő naptól visszahelyezik a fél nevébe, ahol kormányzati szolgálati jogviszonya a határozott idő lejártára tekintettel megszűnik. A 2012. december 14-én kelt kinevezésmódosítás 11. pontja értelmében a berendelést követő naptól a felperes jogviszonya a korábbi munkáltatónál folytatódik.

[2] 2014. június 1-jén a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 58. § (2) bekezdése alapján a munkáltató mint államigazgatási szerv személyében jogutódlás miatt bekövetkezett változásra tekintettel a felperes kinevezését ismételten módosították oly módon, hogy a jogutódlás időpontjától a munkáltatói jogok teljes körét a alperes gyakorolja vele szemben. A továbbfoglalkoztatás kérdéséről tájékoztatást nem kapott.

[3] 2014. július 3-án faxon közölték a felperessel, hogy tartós külszolgálatáról berendelik. Tartós külszolgálatát a 172/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet 19. § (2) bekezdés b) pontja alapján a kihelyezés visszavonásával megszüntették.

[4] A felperes 2014. augusztus 7-én vette át a kormányzati szolgálati jogviszony megszüntetéséről rendelkező dokumentumot, amely szerint 2014. július 10-én a határozott idő lejárt. Ezen okiraton tájékoztatásként a Kttv. 190. §-át jelölték meg.

[5] Az alperes a felperes jogos járandóságait 2014. július 10-éig bezárólag megfizette.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

[6] A felperes többször módosított kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az alperes 2014. július 15-én közölt tartós külszolgálatot megszüntető intézkedése, valamint a kormányzati szolgálati jogviszonyt megszüntető döntése jogellenes volt. Az ehhez fűződő jogkövetkezmények alkalmazását igényelte, továbbá rendkívüli munkavégzés ellenértéke és szabadságmegváltás iránt is előterjesztett igényt, valamint sérelemdíj megtérítését kérte.

[7] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Hivatkozása szerint a munkáltató a 2014. június 6-ai jogutódlásra tekintettel nem tudta fenntartani a felperes jogviszonyát a berendelést követően. Álláspontja szerint mind a tartós külszolgálat, mind pedig a jogviszony megszüntetés kapcsán jogszerűen járt el.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélet

[8] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 50.M.3601/2014/80. számú ítéletével megállapította, hogy az alperes a 2014. július 8-án kelt és július 15-én közölt berendelő okirattal a felperes tartós külszolgálatát jogellenesen szüntette meg, és kormányzati szolgálati jogviszonya az alperes jogellenes intézkedésével 2014. augusztus 7-én szűnt meg.

Kötelezte az alperest, hogy a kormányzati szolgálati jogviszony jogellenes megszüntetése következményeként fizessen 5.812.800 forint átalány kártérítést, légi szállítás költségeinek felmerüléséből adódóan 483.117 forintot, hozzátartozó útiköltségeként 230.800 forint kártérítést, valamint szabadságmegváltás címén 33.027 forintot, egyebekben a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest perköltség fizetésére azzal, hogy a felmerült illeték az állam terhén marad.

[9] Az elsőfokú bíróság a kereset elkészítésére hivatkozó alperesi álláspontot alaptalannak találta, ezért azt érdemben vizsgálta.

[10] Megállapította és részletesen, jogszabályra hivatkozással fejtette ki, hogy a berendelés, illetve a kormányzati szolgálati jogviszony megszűnése/megszüntetése jogellenesen történt. Az elsőfokú bíróság a rendeltetésellenes joggyakorlásra hivatkozó felperesi érvelést megalapozatlannak találta utalva arra, hogy e körben a bizonyítás a felperest terhelte, aki ennek nem tett eleget.

[11] A bíróság a felperes kártérítési igényét részben megalapozottnak találta, míg a sérelemdíj iránti követelést alaptalannak ítélte. Mindezen igények körében álláspontját részletesen kifejtette.

[12] A szabadságmegváltás iránti igényt illetően az elsőfokú bíróság utalt a Kttv. 74. § (2) bekezdésére, 100. § (1) bekezdésére, 101. § (1), (2), (3) bekezdésére, 106. §-ára és a 107. § (1), (2) bekezdésében foglaltakra.

[13] A felperes ezirányú igényét a forint alapú illetményen felül, a devizaellátmánnyal növelt összegben terjesztette elő. Ennek kapcsán hivatkozott a Kttv. 169. § (1) bekezdésében rögzítettekre hangsúlyozva, hogy az elmaradt jövedelem megállapításánál az elmaradt illetményt és azon rendszeres juttatások pénzbeli értékét kell figyelembe venni, amelyekre a kormánytisztviselő a kormányzati szolgálati jogviszony alapján az illetményén felül jogosult, feltéve, ha azokat a károkozás bekövetkezését megelőzően rendszeresen igénybe vette.

[14] 2014. augusztus hónapban az alperes az elszámolást korrigálta a Kttv. 148. § (2) bekezdésnek megfelelően. Az okiratból kitűnik, hogy 2014. július 11-től 31-ig visszavonta a korábban számfejtett illetményt, és a szabadságmegváltás megfizetése 2014. július 10-éig megtörtént. A levonásokat és számfejtett összegeket a „hóközi kifizetés a 2014. augusztus havi illetményekről” elnevezésű dokumentumban nyomon lehet követni.

[15] A bíróság egyetértett a felperes azon álláspontjával, hogy részére a jogviszony megszüntetésének napjáig, azaz 2014. augusztus 7-éig, és nem július 10-éig járt volna a szabadság, ezért addig az időpontig arányosan kell azt megváltani.

[16] A szabadságmegváltás kapcsán a felperes azt is kifogásolta, hogy az alperes az összeg meghatározásánál figyelmen kívül hagyta a devizaellátmányát.

[17] A Kttv. 131. § (2) bekezdése egyértelműen meghatározza az illetmény elemeit. A 133. § (1) bekezdése szerint ez alapilletményből, valamint az e törvényben meghatározott feltételek esetén illetménykiegészítésből és illetménypótlékból áll.

[18] A Kttv. illetményrendszere magában foglalja mindazokat a szabályokat, amelyek a kormánytisztviselő díjazására vonatkoznak. Annak legdöntőbb eleme a kormánytisztviselőnek járó illetmény, amelyre a Kttv.-ben meghatározottak szerint jogosult.

[19] A bíróság elfogadta azon alperesi álláspontot, amely szerint téves a felperes érvelése abban a tekintetben, miszerint a devizában kapott ellátmány a munkavégzés ellenértéke volna, amit figyelembe kell venni az átlagkereset megállapításánál.

[20] A kormányzati szolgálati jogviszony vonatkozásában a Kttv. különféle járandóságot biztosít, ez azonban nem jelenti azt, hogy minden járandóság a munkavégzés közvetlen ellenértékének minősülne. A munkavégzés közvetlen ellenértékén túlmenően a szabályozás több olyan járandóságot is biztosít, amelynek más a rendeltetése. Az egyes járandóságok funkcióját, célját jogcímük határozza meg.

[21] A devizaellátmány tehát nem a munkavégzés közvetlen ellenértéke, hanem a külföldi életvitellel járó és egyéb szociális költségek fedezetére szolgáló juttatás. Ezt az a körülmény is alátámasztja, hogy amennyiben a kihelyezett kormánytisztviselővel egy háztartásban életvitelszerűen a közszolgálat helyén tartózkodik házastársa (élettársa) vagy gyermeke, ezen személyek után külön devizaellátmány pótlék jár. Mivel a kormánytisztviselő családtagjai nem állnak jogviszonyban az alperessel, ők nem végeznek munkát számára, így nem mondható, hogy az devizaellátmány és ellátmánypótlék a közvetlen munkavégzés ellenértéke lenne.

[22] A devizaellátmány jogi jellegén nem változtat az a körülmény, hogy az egy átalányjellegű járandóság, mivel azzal nem kell tételesen elszámolni, vagy hogy azután személyi jövedelemadót kell fizetni. Személyi jövedelemadót más juttatás (például munkáltató tulajdonában álló személygépkocsi magáncélú használata, ruházati költségterítés) után is fizetni kell. Ezek a juttatások mégsem minősülnek illetménynek, és ezek sem képezhetik alapját az átlagkereset számításának. Ebből következően a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a felperest további két napra illeti meg szabadságmegváltás 33.027 forint összegben.

[23] Az átalánykártérítéssel összefüggésben a felperes keresetében vagylagosan hivatkozott arra, hogy amennyiben a bíróság nem találja megalapozottnak a Kttv. 193. § (1) bekezdéséhez kapcsolódó igényét, abban az esetben 24 havi távolléti díjnak megfelelő összeget állapítson meg részére átalány kártérítés címén a jogviszony jogellenes megszüntetése okán.

[24] A Kttv. 193. § (5) bekezdése szerint, ha a kormányzati szolgálati jogviszonyt nem az (1) bekezdésben meghatározott módon szüntették meg jogellenesen, a kormányzati szolgálati jogviszony a megszüntetésről szóló jognyilatkozat szerinti időpontban megszűnik, de a

kormánytisztviselő részére legalább 2, legfeljebb 24 havi illetményének megfelelő átalánykártérítést kell fizetni.

[25] Az elsőfokú bíróság a törvény adta keretek között 16 havi távolléti díjnak megfelelő összeget látott a jogsértés súlyával arányban állónak figyelembe véve a felperes viszonylag rövid időtartamú jogviszonyát, ugyanakkor azt a tényt is, hogy munkavégzésével szemben a jogviszonya fennállás alatt a munkáltató kifogást nem emelt, így váratlanul érte a 2015 évhez képest 2014 nyarán történő berendelése, majd kormányzati szolgálati jogviszonyának rendkívül rövid időn belül való megszüntetése.

[26] A kereset összecszerűségét érintően nem értett egyet a felperesi érveléssel, amely szerint a számítás alapját mind a forint alapú jövedelem, mind pedig a devizaellátmány összege együttesen képezi. Ezzel kapcsolatosan visszautalt a szabadságmegváltás iránti kérelemnél részletesen kifejtettekre.

[27] Minderre tekintettel a bíróság átalánykártérítés címén a felperes jogviszony megszüntetési idejének alapulvételével 5.812.800 forintban marasztalta az alperest.

[28] A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 7.Kf.650.350/2019/18. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét fellebbezett részében helybenhagyta, egyebekben nem érintette.

[29] A felülvizsgálati kérelemmel érintett ítéleti részben az átalánykártérítést növelő devizaellátmánnyal mint illetményrészszel összefüggésben az elsőfokú bíróság ítéletét helytállónak találta, egyetértett a döntés indokaival.

[30] Kifejtette, hogy a devizaellátmány értékelésekor nem a juttatással kapcsolatos adó- és járulékfizetési szabályoknak, elszámolási viszonyoknak, a munkáltatói igazolások adatainak tulajdonított jelentőséget, hanem a perbeli jogviszonyon belül a juttatás tartalmát, célját, betöltött funkcióját vizsgálta.

[31] Utalt a Kttv. 131. § (1) bekezdésére, amely értelmében az illetmény a szolgálati jogviszony alapján jár. A 131. § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdésben meghatározott alapilletményen túl az illetménykiegészítés és az illetménypótlék tartozik az illetmény fogalomkörébe. A jogszabályhely a devizaellátmányt nem tünteti fel.

[32] A devizaellátmány vizsgálatakor a másodfokú bíróság a 172/2012. (VII. 26.) Kormányrendelet rendelkezéseiből indult ki. Rámutatott arra, hogy a devizaellátmány a tartós külszolgálat időszakához – tehát nem a szolgálati jogviszonyhoz – kötődik, és az a kormánytisztviselőnek a Kttv. szerinti illetményén felül jár. Ebből következik, hogy a devizaellátmányra a kormánytisztviselő az alapilletménnyel honorált jogviszonyával összefüggésben azonban kizárólag egy speciális helyzetre, speciális feladatellátásra tekintettel válik jogosulttá, mégpedig kizárólag arra az időtartamra, ameddig ez a helyzet fennáll, illetőleg ameddig a kormánytisztviselő ezt a feladatot ellátja.

[33] A hivatkozott Kormányrendelet 25. §-a a devizaellátmány kiszámításának módját tartalmazza akként, hogy annak mértékét függővé teszi az adott állomáshely körülményeitől is. Ez a rendelkezés önmagában is azt támasztja alá, hogy a devizaellátmánnyal a munkáltató nem a kihelyezett személy munkavégzését ellentételezi, hanem az állomáshelyen tartózkodás költségeit kívánja honorálni.

[34] A Kormányrendelet 9. fejezete azokat a szabályokat rögzíti, amelyek alapján a kihelyezett devizaellátmány pótlékra jogosult. Ezekből is kitűnik az ellátmánypótlék költség jellege, hiszen a munkáltató azzal nem a kihelyezett tevékenységet díjazza, hanem a kihelyezettel közös háztartásban élők létfenntartását fedezi, illetőleg ahhoz járul hozzá, meghatározott szempontok szerint.

[35] Az ellátmánypótlék költség jellegét támasztja alá a Kormányrendelet 27. § (11) bekezdése, amely feljogosítja a külpolitikáért felelős minisztert, hogy a fogadó országgal kialakult válsághelyzet esetén a kihelyezettek részére külön pótlékot állapítson meg. Nyilvánvaló, hogy ez az intézkedés sem a kihelyezettek munkavégzéséhez, hanem az állomáshely körülményeihez, azok változásaihoz kötődik.

[36] A devizaellátmány nem tekinthető illetménynek, mivel az olyan juttatás, amelynek részben az a feladata, hogy abból az arra jogosultak az adott állomáshelyen folytatott, a hazaitól jelentősen eltérő jellegű és szintű életvitelüket fedezzék, részben pedig az, hogy abból a kihelyezett a külszolgálati tevékenységével járó, el nem számolandó, vagy egyéb címen el nem számolható költségeit fedezze. Erre tekintettel a másodfokú bíróság a 16 havi illetménynek megfelelő átalánykártérítés tekintetében egyetértett az elsőfokú bíróság ítéletében rögzítettekkel, alaptalannak találta, hogy a havi illetmény összegét a devizaellátmánnyal növelni kellene.

[37] A szabadságmegváltás összegét növelő devizaellátmánnyal összefüggésben is helytállónak találta az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtetteket. Rögzítette, hogy a Kttv. 144. § (3) bekezdés a) pontja szerint a kormánytisztviselőt illetmény illeti meg a szabadság időtartamára.

[38] A másodfokú bíróság levezette, hogy miért nem értelmezhető a devizaellátmány illetménynek, ezt a jogi álláspontját a bíróság a szabadságmegváltás vonatkozásában is fenntartotta, e körben azt már külön nem részletezte.

[39] Alaptalannak ítélte a rendkívüli munkavégzéssel és a rendeltetésellenes joggyakorlással kapcsolatos fellebbezést.

A felperes felülvizsgálati kérelme és nyilatkozatai, valamint az alperes felülvizsgálati ellenkérelme és észrevételei

[40] A felperes felülvizsgálati kérelmében az első- és a másodfokú bíróság ítéleti megállapításait illetően a Kttv. 193. § (5) bekezdése körében megítélt 16 havi kompenzációs átalány devizaellátmány részére vonatkozó elutasító rendelkezését, valamint a

szabadságmegváltás körében ugyancsak a devizaellátmányra vonatkozó részt elutasító rendelkezést támadta. Egyebekben a jogerős ítéletben foglaltakat nem sérelmezte.

[41] Minderre tekintettel kérte, hogy a két jogcímen igényelt összeget a Kúria a kereset szerint állapítsa meg, és annak megfizetésére kötelezze az alperest. Amennyiben erre nincs lehetőség, úgy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.

[42] Megsértett jogszabályhelyként a Kttv. 193. § (1), (3), (4), (5) bekezdését, a Kttv. 13. § (2) bekezdését, 145. § (1) bekezdését jelölte meg, valamint a Kttv. 60. § (5) bekezdésében, a 74. § (2) bekezdésében és a 107. § (2) bekezdésében foglaltakat.

[43] A jogerősen megítélt 16 havi mérték felperes számára a jogsértés súlyával és a jogviszonyban eltöltött idővel, speciális feladatával arányos mértékű, azonban az átalánykártérítésösszegszerűségébe, tehát az illetményösszegébe beszámítandó álláspontja szerint a külszolgálat ellenértékeként kapott devizaellátmány összege is. A Kttv. 13. § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdés alkalmazásában illetménynek minősül minden, a külszolgálat alapján (arra tekintettel) közvetlenül, vagy közvetve nyújtott pénzbeni és természetbeni juttatás.

[44] A felperes tartós külszolgálati esetében mindkét bíróság a Kúria korábbi, jelen ügyben a felperesi álláspont szerint nem alkalmazható azon gyakorlatából indult ki, hogy a devizaellátmány valójában költségtérítés, és nem a végzett munka ellentételezése. Ebben a körben a Kúria hivatkozott ítéletei nem a felperessel azonos speciális, tartós időtartamú, több évre szóló külszolgálati jogviszonyt modelleznek.

[45] Felperest az alperes – kormánytisztviselői jogviszonya alapján, annak immanens részeként – tartós, várhatóan 4 éves külszolgálatra helyezte város neve hozzátartozójával együtt folyamatos ottani tartózkodásra, eddigi életvitelét, lakóhelyét, szűkebb családját évekre elhagyva és feladva. A munkavégzés ellenértékét nyilvánvalóan nem a magyar forint illetményben határozták meg, hanem a feladathoz és a végzendő munkához mérten arányosan, külföldi devizanemben, jelen esetben euróban.

[46] A külszolgálat a Kormányrendelet 3. § 7. pontja és 16. §-a alapján kizárólag a szolgálati jogviszonyra tekintettel jöhet létre. Ekként a devizaellátmány mint a külszolgálatra tekintettel kapott juttatás, magának a közigazgatás általános munkafeltételeitől eltérő, közszolgálati jogviszonynak a speciális juttatása kizárólag a szolgálati jogviszony fennállása mellett annak alapján, annak immanens részeként értelmezhető. Felperes esetében az elsőfokú bíróság ítéletét egyik fél sem támadta abban a körben, hogy a külszolgálat 2014. augusztus 7-éig állt fenn, tehát eddig még devizaellátmányra volt jogosult.

[47] Jelen perben egy jogellenes munkáltatói intézkedés és jogviszony megszüntetés következményeként érvényesített büntető jellegű kompenzációs káratálmány összetételét kellett meghatározni a Kttv. 193. § (5) bekezdése alapján, melynek igazodnia kell a jogsértés súlyához és az egyedi körülményekhez. Ennek alapja az illetmény összege, melybe a felperes

speciális munkafeladata, tevékenysége, de a jogszabályi környezet okán is a devizaellátmány összegét be kell számítani.

[48] A Kormányrendelet perbeli időben hatályos rendelkezései az irányadóak.

[49] A perben a felperes devizaellátmánya tekintetében nem volt olyan okirat, amely alátámasztotta volna, hogy havi devizaellátmánya költségek térítésére szolgált, ezért a másodfokú bíróság valójában – a felperesi álláspont szerint – nem vizsgálta a juttatás tartalmát és célját, betöltött funkcióját, mert a periratok alapján csak arra a következtetésre juthatott volna, hogy az bérként funkcionált.

[50] A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a Kttv. 259. § (1) bekezdés 3) pont da) alpontjában rögzítettekre is.

[51] A Kormányrendelet 3. § 7. pontja alapján külszolgálat a Magyarország külképviseletein a kihelyező szerv munkáltatói jogkörgyakorló vezetője, szakdiplomáták esetében a szaktárca által munkaköri leírásban meghatározott, a közigazgatás általános munkafeltételeitől eltérő, a diplomáciai tevékenység nemzetközi gyakorlatának és normáinak megfelelő körülmények és feltételek között végzett tevékenység. Mindez irányadó jelen jogvita eldöntése szempontjából is.

[52] A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a Kúria Mfv.II.10.140/2019/5. számú ítéletmennykülönbözet tárgyában született határozatára, amely véleménye szerint jelen ügyben is irányadó lehet.

[53] A Kormányrendelet nem az adott álláshely körülményeitől teszi függővé a devizaellátmány mértékét, ez nem következik a 25. § (1) bekezdéséből, illetve ezt a 27. § rendelkezései sem támasztják alá.

[54] Sem jogi, sem ténybeli alapja nincs a másodfokú bíróság ítéleti megállapításának, hiszen az ellátmánypótlék egyrészt házastárs esetén a kihelyezett ellátmányának 25 %-ban meghatározott – a házastárs kieső munkajövedelmét helyettesítő – összeg, másrészt pedig gyermekek esetén a bérjellegű pótlékokkal – ekként a Kttv. ítéletmenny-pótlékolási szabályaival – megegyezően szabályozott, kifejezetten bérjellegű juttatás, egyetlen egy eleme, tényezője, meghatározója nem költségelem, és arra nem is utal.

[55] A devizaellátmányát havonta utólag, a Kttv. ítéletmennykifizetésére vonatkozó szabályai alapján, legkésőbb a tárgyhót követő hó 10. napjáig utalták át a Kormányrendelet 25. § (3) bekezdése szerint a felperesnek, összhangban a Kttv.-vel. A devizaellátmány bruttó összegéből az alperes nyugdíjjárulékot, munkaerőpiaci járulékot és minden olyan, a kifizetőt terhelő adót és adójellegű összeget levont, amely kizárólag a munkabér jövedelemhez kapcsolódik.

[56] A devizaellátmány az alperes előadásával szemben nem költségtérítésként funkcionált, hanem valójában ítéletmenny volt. Az alperes abból a belföldi munkabérnek

megfelelően munkabérként vonta le a munkáltatót terhelő adókat és járulékokat, tehát nemcsak az SZJA-t.

[57] Mindkét fokon eljáró bíróság előtt ismert volt a tény, hogy a felperes életvitelével kapcsolatos költségekre az alperes a belföldi illetmény és devizaellátmány összegén felül külön térítést nyújtott, így a lakhatásra, az utazási napidíjakra, gépkocsira, és nem merült fel olyan költség a felperes tekintetében, amelyet a devizaellátmányából kellett elszámolnia. Ennek okán az nem szolgált az alperes által állított célra, és mindkét bíróság teljes mértékben figyelmen kívül hagyta ennek tényét.

[58] Alperes elismerte, hogy napidíjat egyetlen esetben kapott a felperes, amikor 2013 májusában ország nevel kellett utaznia. Az utazás díját, a szállás költségét a kereskedelmi iroda költségkeretéből fizették.

[59] Az alperes által folyósított havi összeg tartalma szerint valójában munkabér, eszerint is könyvelte és tartotta nyilván az alperes. A felperes hivatal neve által nyilvántartott járulékalapja összegébe beleszámított, eszerint vallotta be az alperes az éves jövedelmét a felperesnek, sőt az álláskeresői járadék összegének megállapításánál is ezen hivatalos adatból indult ki az illetékes munkaügyi kirendeltség.

[60] A másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a devizaellátmány nem a végzett munka ellenértéke, holott az alperes nem tudta semmivel igazolni, hogy abból ténylegesen bármilyen költség is a felperes életvitelére volt fordítva, kizárólag az volt bizonyított, hogy azon felül állta a felperes lakhatási, utazási, szállásköltségét, napidíját. Ennek a következtetésnek sem ténybeli, sem jogi alapja nincsen.

[61] A másodfokú bíróság álláspontjával szemben a felperes szerint felmentése időpontjában a Kttv. ugyan nem tartalmazta, de nem is zárta ki azt az értelmezést, amely szerint az illetménynek a tartós külszolgálat alatt kapott juttatás is része, különös tekintettel arra, hogy a felperes külszolgálat a jogviszonya jogellenes megszüntetésekor még fennállt az ítéletek jogerős megállapításai alapján. A jogszabályok együttes értelmezésével pedig látható, hogy a jogalkotó szándéka a tartós külszolgálat juttatási rendszerének kidolgozásával nem a költségtérítések ebbéli elszámolása volt, hanem havi rendszerességgel a Kttv. illetményfizetési rendszerével, azzal egy időben, azonos elszámolási szabályokkal, a speciális munkavégzési feltételeknek megfelelő díjazás.

[62] A devizaellátmány tehát tartalmában illetmény, a végzett munka ellenértéke, mely a speciális külszolgálat okán jár, annak megszűnésekor a jogellenesség jogkövetkezményeinek alkalmazásával a kárártalány összegébe beszámítandó.

[63] A Kormányrendelet 34. §– 38. §-ai kifejezetten a devizaellátmányon felül határozzák meg azon költségek körét, melyek valóban költségtérítésként funkcionálnak. Egyértelmű tehát, hogy az alperesi állítással szemben nem a devizaellátmányból kerülnek levonásra, így a felperes a devizaellátmányt nem ezen költségekre fordította.

[64] Szabadságmegváltás összegének devizaellátmánnyal történő növelése iránti igénye is fentiekben alapul, utalva a Kttv. 13. § (2) bekezdés, 60. § (5) bekezdés, 74. § (2) bekezdés, 107. § (2) bekezdésében foglaltakra.

[65] Tartós külszolgálatának fennállása alatt a felperes az arányos szabadságát nem tudta kivenni, azt belföldön sem adták ki neki, különös tekintettel arra, hogy alkalmazásának célja a külszolgálatba küldése volt, így próbaidejének letelte után ország neve² nyelvtudása okán rögtön kihelyezték a város neve állomáshelyre. Az ott töltött munkavégzési idő alatt esedékessé váló szabadságának megváltását kellett volna elszámolni. Ebben a körben a Kttv. 74. § (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az illetményen felül az egyéb járandóságokat is ki kell fizetni a jogviszony megszűnésekor, így – a felperes álláspontja szerint – a devizaellátmányt is, mely az illetmény része.

[66] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.

[67] Hivatkozása szerint a Kttv. 13. § (2) bekezdése határozza meg, hogy milyen elemekből tevődik össze az illetmény. A felperes kiterjesztően értelmezi a törvényi megfogalmazást, amikor az illetmény részének tekinti a devizaellátmányt.

[68] A jogalkotói cél egyértelmű a devizaellátmány kérdésében, ugyanis ha a Kormányrendelet célja a felperes okfejtésével lenne azonos, úgy valószínűsíthetően a jogszabály egyértelműen rögzítené, hogy a költségtérítés e formája az illetmény részének tekinthető, vagy megfeleltethető lenne magával az illetménnyel, azonban azt egyértelműen ellátmánnyként, vagyis költségtérítési elemként definiálja.

[69] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében utalt a BH 2002.48. számú eseti döntésre, valamint a Kúria Kfv.V.35.654/2012/10. számú határozatában foglaltakra.

[70] A Kormányrendelet 23. §-a nyelvtani értelmezése arra enged következtetni, hogy a jogalkotó egyértelműen nem az illetmény részének tekintette a devizaellátmányt, különben úgy került volna megfogalmazásra, hogy a Kttv. szerinti illetmény részét képezi, illetve azt illetménykiegészítés vagy illetménypótlék jogcím alá rendelte volna a jogalkotó.

[71] Ezt a következtetést támasztja alá a Kormányrendelet 25. § (1) bekezdése is, amely szerint az ellátmány függ az adott állomáshelyre érvényes alapellátmány összegétől, amit az érintett helyszín megélhetési költségeinek ismeretében határoznak meg.

[72] Az ellátmányszorzót a diplomáciai (konzuli) rangokra és a konkrét tevékenységekre tekintettel határozzák meg. A Kormányrendelet 1. számú melléklete rangonként sávosan kijelöli a szorzókereteket.

[73] Helytelen a felperes felülvizsgálati kérelmének 5. oldal 1. bekezdésében tett azon megjegyzés, amely szerint nem volt olyan okirat, ami a felperes devizaellátmány költségeinek megtérítésére szolgált. Ilyet nem is kellett az alperesnek felmutatnia, mivel a

Kormányrendelet 23. §-a deklarálja, hogy milyen kört szolgál a devizaellátmány, nevezetesen a külföldi életvitel költségeinek megtérítését.

[74] A gyakorlatban a munkáltató által biztosított költségátalány ismert és jogszerű juttatás a munkavállaló részére, a vonatkozó jogszabályok pedig nem követelik meg a felek közötti tételes elszámolást. Amikor sem a munkáltató, sem a munkavállaló nem vállalja a költségtérítés összegével szemben a tényleges költségek kimutatását, illetve az igazolás nélkül elszámolható költségekhez szükséges dokumentációt, a költségtérítés olyan személyi jellegű egyéb kifizetés, amelynek teljes összege a bérre vonatkozó szabályok szerint adó- és járulékköteles.

[75] Amennyiben a kihelyezettel egy háztartásban életvitelszerűen a külszolgálati helyen tartózkodik házastársa, élettársa, gyermeke, e személyek után külön ellátmánypótlék jár. Ilyen esetben a kormánytisztviselő magasabb összegű ellátmányban részesül, vagyis ekkor két elemből tevődik össze a díjazása, az ellátmányból és a jogszabály által meghatározott mértékű ellátmánypótlékból. Mivel a kihelyezett családtagjai nem állnak jogviszonyban az alperessel, nem is végeznek munkát, így nem is lehet ez a juttatás a munkavégzés ellenértéke.

[76] A Kttv. 144. § (3) bekezdés a) pontja szerint kormánytisztviselőnek illetmény jár a szabadság időtartamára, a fent kifejtett érvelés alapján azonban a devizaellátmány ennek összegébe nem számítandó be.

A Kúria döntése és jogi indokai

[77] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

[78] A Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Kúria a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül. Ebből következően jelen eljárásnak kizárólag az a jogkérdés lehetett a tárgya, hogy a felperes javára megítélt 16 havi átalánykártérítésbe és a szabadságmegváltásba a felperes Kttv. besorolás szerinti havi illetménye mellett be kell-e számítani a havi devizaellátmány és ellátmánypótlékok összegét, azaz ez utóbbiak minősíthetőek-e a külszolgálatban végzett munka ellenértékének, és ebből következően illetményjellegű juttatásnak. A felek által hivatkozott eseti döntések tényállásai jelen esettől eltérőek, a bennük foglalt megállapításokat az eljáró bíróságok figyelembe vették.

[79] A felperes javára a Kttv. 193. § (5) bekezdése alapján ítélték meg az átalánykártérítést. E szabály szerint a kormánytisztviselő részére – az eset összes körülményeinek, így különösen a jogsértés és annak következményei súlyának mérlegelése alapján – legalább két, legfeljebb 24 havi illetményének megfelelő átalány kártérítést kell fizetni. Szabadságmegváltás megtérítésére a Kttv. 107. § (2) bekezdése alapján van lehetőség. A Kttv. 144. § (3) bekezdése szerint pedig a kormánytisztviselőt illetmény illeti meg a szabadság tartamára.

[80] A felmerülő jogkérdésre a felperes kormányzati szolgálati jogviszonyának megszűntetésekor, 2014. július 10-én hatályban volt Kttv. és a tartós külszolgálatról szóló 172/2012. (VII. 26.) Kormányrendelet (Kormányrendelet) rendelkezései az irányadóak. Ezen

jogszabályokban nem volt olyan rendelkezés, amely előírást tartalmazna arról, hogy a Kormányrendelet szerinti devizaellátmány és ellátmánypótlékok – amelyeket a kihelyezett külszolgálatot végző személy részére az állomáshelyen érvényes pénznemben állapított meg a kihelyező szerv – részben vagy egészben a külszolgálati munkavégzés ellentételezését szolgálja, ezáltal illetményjellegű, és azt a külszolgálatot végző (mint felperes is) speciális munkafeladatai, sajátos tevékenysége okán az illetményébe be kell számítani. A perbeli időben nem volt olyan jogszabály, ami a devizaellátmánynak a Kttv. alapján megállapított illetménybe beszámíthatóságát tételesen és egyértelműen kimondta volna.

[81] A tartós külszolgálat alatt a felperes kormányzati szolgálati viszonya fennállt, ezért illetményét – annak összetevőit részletezve – a törvény állapíthatta meg, ami a perbeli időszakban a Kttv. volt, ez pedig erről nem rendelkezett.

[82] Utóbb, a 2016. augusztus 1-jén hatályba lépett, a külképviseletekről és tartós külszolgálatról szóló 2016. évi LXXIII. törvény (Külszolg. tv.) a kihelyezett juttatásaira, benne a devizailletményre vonatkozó rendelkezéseket már törvényi szintre emelte, melynek rendelkezései azonban jelen perben nem alkalmazhatók. A Külszolg.tv. 23- 26. §-aihoz fűzött miniszteri indokolás szerint azonban „A korábbi juttatási rendszert alapvetően alakítja át. A kihelyezettet megillető juttatások köre korábban három fő elemből, így a kihelyezett belföldi illetményéből, valamint a külföldi munkavégzésére tekintettel megállapított ellátmánypótlékokkal, valamint a kihelyező szerv által a megélhetéséhez szükséges természetben biztosított - jellemzően lakhatás, utazás -, vagy tételes költségként elszámolt juttatásokból - tandíj, magántulajdonú gépkocsi használata, mobiltelefon használata, stb. - állt. A kihelyezett tehát - bár tartós külszolgálatára időtartama alatt belföldön nem végzett tényleges munkát - illetményét a belföldi munkavégzésre vonatkozó szabályok alapján megállapítva kapta, külföldi munkavégzése után azonban devizaellátmányra volt jogosult, amely után jövedelemként adózott és fizetett járulékokat, de bizonyos hazai eljárásokban jövedelemként nem került figyelembe vételre. A bevezetett javadalmazási rendszer a jogalkotó álláspontja szerint jobban megfelel a társadalmi igazságosságnak. A kihelyezett a tartós külszolgálatának időtartama alatt - tekintettel arra, hogy belföldön munkát nem végez - a Kttv. szerinti illetményére nem jogosult, ugyanakkor a külföldi munkavégzésére tekintettel egy, a törvényben és annak végrehajtási rendeleteiben rögzített számítási mód alapján megállapított deviza-illetményt kap. [...] A deviza-illetmény a munkavégzés ellenértékeként kerül megállapításra, míg a kihelyezett, illetve családi helyzetétől függően a törvény szerinti hozzátartozói megélhetési költségeinek fedezésére költségtérítés, illetve költségtérítés-kiegészítés kerül megállapításra. [...]”.

[83] Jelen eljárásban – a fentieket is értékelve – tehát abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a perbeli időszakban hatályos jogszabályoknak, amelyek a közszolgálatra jellemző kógens szabályok, adható-e bírói jogértelmezéssel olyan jelentés, amely szerint a devizaellátmány a tartós külszolgálatban mint a kormánytisztviselői jogviszony speciális formájában végzett sajátos tevékenység a külszolgálati munkavégzés ellenértékének minősül.

[84] A másodfokú bíróság helyesen utalt a Kttv. 131. § (1) bekezdésére, amely szerint illetmény a szolgálati jogviszony alapján jár, a 131. § (2) bekezdése szerint pedig az alapilletményen felül az illetménykiegészítés és az illetménypótlék tartozik az illetmény fogalomkörébe. A devizaellátmányt a jogszabály külön nem nevesíti.

[85] A Kormányrendelet 23. §-ból arra lehet következtetni, hogy a külszolgalat időtartamára a kihelyezett az elvégzett külszolgalati munkájáért illetményben részesül, amelynek mértéke azonos a belföldi közsolgalati tevékenységért megállapított, a Kttv. szerinti besoroláson alapuló illetménnyel. A Kormányrendelet 22. § (2) bekezdés c) pontjából kitűnően az illetmény magyar pénzben járt, míg az ellátmány és az ellátmánypótlékok pénzben a kihelyezésre vonatkozó okirat határozza meg.

[86] A Kormányrendelet megfogalmazása szerint a külszolgalatra kihelyezett – aminek ezen jogszabály értelmében felperes is minősült – az ellátmány és az ellátmánypótlékok, valamint a rendeletben felsorolt juttatások (Kormányrendelet 34.-39. §-ok) költségterítésként illették meg. A Kormányrendelet értelmében a devizaellátmány és az ellátmánypótlékok nem a felek megállapodásán, hanem a rendelet előírásain alapultak, amelyeket a külszolgalat szerinti rang és munkaköri feladatokhoz igazodó, a Kormányrendelet 1. számú mellékletében meghatározott szorzószám alapján kellett megállapítani.

[87] A másodfokú bíróság helytállóan fejtette ki – vizsgálva a juttatás tartalmát, célját –, hogy a jogszabály egyértelműen megjelöli a devizaellátmány kifizetésének feltételeit, amely a kormánytisztviselő és a vele közös háztartásban lévő személyek külföldi életvitelének, és a külszolgalati tevékenységgel kapcsolatos egyéb, meg nem határozott költségek fedezetére szolgál. Ebből következően ez nem tekinthető illetményjellegű juttatásnak.

[88] E körben arra is helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy a devizaellátmánynak feladata az is, hogy fedezze a hazaitól eltérő életvitelt, a munkakörhöz igazodó reprezentációs költségeket, a külföldön végzett feladatokkal járó, és adott esetben el nem számolható költségeket.

[89] A Kormányrendelet 9. fejezete az ellátmánypótlékra való jogosultságot szabályozza, ami szintén annak költségjellegét támasztja alá. A kihelyezett ezen juttatást nem munkavégzéséhez kapcsolódóan kapja, annak célja a külföldi állomáshelyen vele tartózkodó hozzátartozók létfenntartásának biztosítása.

[90] A rendelet kifejezetten és elkülönülten rendelkezik a költségek megtérítéséről. E körben a felperes maga is azt állította, hogy amikor ország neve², az országon belül a szolgalati helyétől távol, illetve ország neveln látott el feladatokat, úgy annak költségét (napidíj, utazási -és szállásköltség) részére külön megtérítették. A már hivatkozott jogszabályi előírásokból nem lehet arra következtetni külön rendelkezés hiányában, hogy a devizaellátmány nem a külföldi életvitelhez általánosan kapcsolódó kiadásokat volt hivatott fedezni, hiszen az egyéb felmerülő költségeket a jogszabály külön rendezte, és a munkáltató ennek megfelelően teljesítette fizetési kötelezettségét.

[91] Nem vitásan a Kttv. 193. § (5) bekezdése „büntető szankciót tartalmaz” – amire a felperes is hivatkozott – ez azonban kizárólag az illetménynek megfelelő átalánykártérítés megfizetését írja elő. A jogszabályi rendelkezésekből pedig nem volt levezethető, hogy ezen összegbe nemcsak az illetmény tartozik, hanem a devizaellátmány összege is figyelembe vehető a külföldön munkát végző kormánytisztviselő esetén. Ez akkor sem állapítható meg, ha egyébként a hivatkozott jogszabály célja a jogellenes intézkedést elszenvedő fél esetén a jogsérelem kompenzálása.

[92] A perbeli időszakban a felperes devizaellátmánya adó- és járulék kötelesnek minősült és erre is hivatkozott, amikor ellátmánya teljes összegének illetményjellegű juttatásként való elszámolását kérte az átalánykártérítés és a szabadságmegváltás tekintetében. Ez azonban nem lehet perdöntő érv figyelemmel arra, hogy az adó- és járulékfizetésre vonatkozó jogszabályok nemcsak a munkajövedelemre, hanem a magánszemélyek különböző jogcímű bevételeire is közterheket róttak.

[93] Fent kifejtettek a Kttv. 144. § (3) bekezdése alapján a szabadságmegváltás tekintetében is irányadóak, így e körben is helytálló álláspontra helyezkedett a másodfokú bíróság.

[94] Fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, míg a felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részét (rendkívüli munkavégzés díja, rendeltetésellenes joggyakorlás) nem érintette a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján.

Záró rész

[95] A felperes perköltségfizetési kötelezettsége a Pp. 78. § (1) bekezdésén alapul, melynek összegét a Kúria a 32/2003.(VIII.22) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés b) pontja és (5), (6) bekezdése alapján mérlegeléssel, a kifejtett munkával arányban állóan állapította meg.

[96] A felperes munkavállalói költségkedvezményére tekintettel a felülvizsgálati eljárás illetéke az államot terheli az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a értelmében.

[97] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdés alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[98] Ez ellen az ítélet ellen a Pp. 271 § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2021. május 5.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró,

Dr. Stark Marianna s.k. bíró